

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับขบวนการพูโลซึ่งเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนของคนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือนุสลิมนในพื้นที่ตามแนวจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากที่สุดและเป็นระบบขึ้น ทั้งในด้านความเป็นมา โครงสร้างการ จัดองค์การตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตลอดจนวิเคราะห์ถึงลักษณะการต่อสู้ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของขบวนการพูโล จากนั้นได้วิเคราะห์ถึงเหตุปัจจัยที่สำคัญในการเกิดอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนและการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีหรือโครงสร้างของขบวนการนี้ จากการศึกษาวิจัยได้ผลในระดับหนึ่ง ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลบางอย่างของขบวนการพูโลอยู่ในชั้นความลับซึ่งไม่สามารถนำมาเปิดเผยได้ และองค์การที่ดำเนินการเกี่ยวกับขบวนการก่อการร้าย มีหลายหน่วย เช่น ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง ชุดเฉพาะกิจ คณะกรรมการระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างๆ แต่ละหน่วยงานก็ดำเนินการไปตามแนวทางของตนเอง ข้อมูลของขบวนการพูโลจึงกระจัดกระจายและมักจะคลาดเคลื่อนไม่ตรงกัน หรือเป็นมาตรฐานในการจัดเก็บระบบข้อมูลแบบเดียวกันสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในภาพรวมยังมีอยู่น้อย นอกจากการร่วมมือกันในทางปฏิบัติยุทธวิธีแต่ละครั้งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและต้องการค้นคว้าหรือทำการวิจัยในเรื่องขบวนการพูโลในประเด็นต่างๆ ที่ลึกลงไปได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดภาพแห่งความเข้าใจขบวนการพูโลกระชับชัดเจนขึ้นจึงขอสรุปผลการศึกษาไว้พอสังเขปดังนี้

ขบวนการพูโลเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแบ่งแยกดินแดนของประเทศไทยใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี สตูล ยะลา นราธิวาสและสงขลาบางส่วน เพื่อปกครองตนเองเป็นสาธารณรัฐปัตตานี มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย(ยึดหลักอิสลาม)มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ถือว่าเป็นขบวนการต่อต้านอำนาจรัฐซึ่งที่ผิดกฎหมาย การต่อสู้เป็นการปฏิบัติทางลับ(ใต้ดิน)เป็นหลัก โดยดำเนินการต่อสู้ทั้งทางการเมืองและการทหาร

องค์ประกอบของขบวนการพูโลแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ระดับนำ/สภาชีนา ส่วนนี้เป็นส่วนบริหารจัดการและเป็นส่วนที่ปฏิบัติงานด้านการเมืองเป็นหลัก ซึ่งอาจเรียกว่าส่วนบัญชาการ มีหน้าที่กำหนดธรรมนูญ นโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการต่อสู้ นอกจากนี้ในส่วนนี้ยังจัดตั้งคณะบริหาร เป็นเสมือนรัฐบาลเงาขึ้นมา เพื่อพร้อมที่จะทำการปกครองสาธารณรัฐปัตตานีเมื่อแยกตัวได้ ขณะนี้ที่ตั้งอยู่ในประเทศมาเลเซีย

2. กองกำลังติดอาวุธ ส่วนนี้จัดเป็นรูปแบบของกองพันรบ และใช้ยุทธวิธีการรบแบบกองโจร ติดอาวุธปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่ที่ไกลจากอำนาจรัฐหรือที่อำนาจรัฐเข้าไปไม่ถึง กองกำลังนี้จะเคลื่อนไหวซ่อนตัวอยู่บริเวณแนวชายแดนรอยต่อระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียซึ่งมีลักษณะเป็นเทือกเขาที่ขรุขระ

3. แนวร่วม/องค์การร่วมต่างๆ ในส่วนนี้หมายถึงประชาชนหรือองค์การหรือขบวนการต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือต่อกองกำลังและสมาชิกระดับนำของขบวนการพูโลมี 2 ส่วน ส่วนแรกอยู่ในพื้นที่ราบปะปนกับประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และอีกส่วนอยู่ในต่างประเทศทั้งประเทศมาเลเซียและประเทศในแถบตะวันออกกลางที่ให้การสนับสนุน การช่วยเหลือมีทั้งด้านเสบียงอาหาร ยา อาวุธ การให้ที่พักหลบซ่อนตัว หรือแนวร่วมเข้าร่วมปฏิบัติการกับกองกำลังในบางครั้ง เป็นต้น

องค์ประกอบทั้งสามส่วนจะต้องผูกประสานกันอย่างแน่นแฟ้น จะขาดอันใดอันหนึ่งไม่ได้ และส่วนที่ทำให้องค์ประกอบดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ทุกวันนี้ คือ อุดมการณ์ทางการเมืองของขบวนการพูโล ดังนั้น หากขาดเสียซึ่งอุดมการณ์แล้วการดำเนินการต่างๆ ของขบวนการก็ไม่ได้แตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดาที่ตนเอง และการต่อสู้ของขบวนการพูโลก็ย่อมไม่มีเอกภาพ หรือมีทิศทางเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกัน

ปัจจุบันขบวนการพูโลเปรียบได้กับบู๊ที่ได้พาดลำตัวคร่อมระหว่างไทยและมาเลเซีย เฉพาะส่วนหัวซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายจะอาศัยหลบซ่อนในประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าว ส่วนลำตัว ซึ่งเป็นกองกำลังติดอาวุธจะเคลื่อนไหวไปมาระหว่าง 2 ประเทศ และส่วนหาง ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นแนวร่วมและกองกำลังส่วนหนึ่งจะเคลื่อนไหวภายในประเทศ เฉพาะส่วนนี้ปัจจุบันเป็นผู้ดำเนินการสร้างปัญหาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การข่มขู่กรรโชกทรัพย์ ก่อเหตุรุนแรงแสดงอิทธิพล เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการข่มขู่ หรือการดำเนินการอื่นใดที่สร้าง

ความสับสนวุ่นวาย อันมีผลกระทบต่อความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการตั้งให้ตายต้องตีส่วนหัวฉันใด การจัดขบวนการพูโลให้หมดสิ้นไปก็ต้องจัดที่ส่วนหัวเป็นสำคัญฉันนั้น

นอกจากนี้ การที่ต่างประเทศได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือเป็นแนวร่วมในการให้ที่พักพิงและให้เงินและอาวุธสนับสนุนนี้ ก็เปรียบเสมือนส่วนอาหารและรังที่อยู่ ที่ให้แก่ขบวนการก่อการร้ายพูโลนี้ ซึ่งก็ทำให้ขบวนการนี้มีชีวิตคงอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ การที่ขบวนการไม่มีรังหรือที่อยู่และไม่มีความต้องการตายไปเองฉันใด ขบวนการพูโลหากไม่มีผู้สนับสนุนในเรื่องที่พักพิงและด้านอื่นๆ อยู่ก็คงจะต้องสิ้นสลายไปเองเช่นเดียวกันฉันนั้น

ยุทธศาสตร์ของขบวนการพูโล

การต่อสู้ของขบวนการพูโลใช้ยุทธศาสตร์มวลชน ซึ่งดำเนินการทั้งทางการเมืองและการทหาร มีทั้งแนวทางสันติและการใช้กำลัง สถานการณ์ของขบวนการพูโลจึงวัดประเมินผลได้ยาก บางครั้งก็ดูเหมือนว่าจะรุนแรงขึ้น บางครั้งก็ดูเหมือนว่าจะเบาบางลง ทั้งนี้ เนื่องจากการต่อสู้ของขบวนการพูโล เป็นการต่อสู้ทั้งด้วยอาวุธและด้านอุดมการณ์แนวความคิด จึงเป็นการยากที่จะบอกได้ว่าขบวนการพูโลได้ลดน้อยหรือหมดไปแล้วหรือยัง การสรุปเฉพาะสถิติการใช้กำลังเช่น การวางระเบิดหรือลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ว่าน้อยลงหรือเพิ่มมากขึ้น มาเป็นตัววิเคราะห์ก็คงจะไม่สามารถมาวิเคราะห์สรุปได้ทั้งหมด เป็นเพียงสิ่งบอกเหตุในเรื่องการใช้กำลังทางทหารบางประการช่วงใดช่วงหนึ่งเท่านั้นเอง ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดแนวทางในการต่อสู้กับขบวนการแบ่งแยกดินแดนต่างๆ ซึ่งรวมทั้งขบวนการพูโลไว้อย่างชัดเจนแล้ว และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวก็ทำให้สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สงบ และหยุดยั้งการใช้กำลังของฝ่ายขบวนการพูโลได้ในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ ส่วนการต่อสู้ทางด้านความคิดหรืออุดมการณ์ก็ยังคงมีอยู่ต่อไปตราบติดที่เงื่อนไขในการต่อสู้เรียกร้องไม่หมดสิ้นไป การต่อสู้ของขบวนการพูโลจึงเป็นยุทธศาสตร์ยึดเชื้อ

ปัจจุบันนี้การต่อสู้โดยใช้กำลังของขบวนการพูโลประสบปัญหาขัดแย้งกันในระดับนำและกองกำลังในเรื่องของผลประโยชน์ต่างๆ อันได้แก่ เงินเรียกค่าคุ้มครอง เงินบริจาคจากชาวมุสลิมหรือแนวร่วม และเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ ทำให้โครงสร้างการบังคับบัญชาของฝ่ายทหารและการเมืองแยกจากกันเป็นกลุ่มพูโลเก่าและกลุ่มพูโลใหม่ นอก

จากนี้จากการปรับโครงสร้างกลุ่มพหุโลใหม่ได้ปรับกำลังแยกจากกันเป็น 2 ส่วนไม่ขึ้นต่อกันอีก น่าเชื่อว่าเกิดการถดถอยทางอุดมการณ์ขึ้น กล่าวได้ว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลได้ รุกทั้งทางการเมืองและทางทหาร และเนื่องจากกำลังทางทหารของขบวนการพหุโลลดน้อย ลงมากและไม่มีเอกภาพ การปฏิบัติการก็เป็นเพียงการก่อการร้ายในเมืองโดยแนวร่วมและ กำลังบางส่วนเพียงเล็กน้อย เพื่อแสดงให้เห็นว่ายังมีภาพแห่งการต่อสู้ของขบวนการอยู่ซึ่ง เชื่อว่าเพียงต้องการการสนับสนุนจากต่างประเทศให้คงอยู่เท่านั้น ขณะนี้จึงถือว่าขบวนการพหุโลได้กลับไปตั้งรับทางยุทธศาสตร์ ซึ่งกลับไปเป็นขั้นตอนช่วงชิงประชาชนอันเป็นขั้น ตอนแรกของยุทธศาสตร์มวลชนหรือที่เรียกว่า ขั้นป้องกันทางยุทธศาสตร์ ในส่วนนี้จึงเป็น ไปตามสมมติฐานที่ว่า ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ขององค์การพหุโลให้ความสำคัญ และ เน้นแนว ทางการเมืองและสังคมจิตวิทยา

ยุทธศาสตร์ในการต่อสู้

การที่ขบวนการพหุโลใช้ยุทธศาสตร์มวลชนในการต่อสู้ ดังนั้น ประชาชนจึง เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในการแพ้ชนะกล่าวคือ หากประชาชนทั่วไปที่เป็นส่วนมากยอมรับและ เข้าร่วมต่อสู้เป็นสมาชิกหรือแนวร่วมของขบวนการพหุโลย่อมแสดงว่า ขบวนการพหุโลเป็นฝ่าย ชนะ ในทางตรงข้ามหากประชาชนเป็นพวกกับรัฐบาลและเป็นมวลชนของฝ่ายรัฐบาลคัดค้าน การแบ่งแยกของขบวนการพหุโล ขบวนการพหุโลย่อมเป็นฝ่ายพ่ายแพ้และล้มเหลวไปในที่สุด เพื่อให้ประชาชนเข้าเป็นแนวร่วมมากที่สุด ขบวนการพหุโลได้กำหนดยุทธศาสตร์สรุปได้ดังนี้

แนวทางการเมือง มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การปลุกฝังอุดมการณ์ให้มีความเกลียดชังคนไทยพุทธ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่อต้านอำนาจรัฐ ขบวนการพหุโลจะใช้องค์กรทางศาสนาเป็นหลัก แกนนำซึ่งแทรกซึมปะปนไปกับโต๊ะครูซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาของขบวนการจะเข้าหาเป้าหมายโดยเน้นการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนชาวไทยมุสลิม โดยใช้โรงเรียนบอเนาะเป็นที่ปลุกฝัง

ขบวนการพหุโลในส่วนของแกนนำจะใช้ศาสนาเป็นตัวชี้นำในด้าน ลัทธิชาตินิยม และอุดมการณ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข (ยึดหลักการของอิสลาม) จากนั้นได้จัดตั้งมวลชนต่างๆ เป็นแนวร่วมเพื่อสนับสนุนขบวนการและ กองกำลังของขบวนการ

2. ลักลอบฝึกวิชาทหาร การก่อวินาศกรรม และการรบบแบบกองโจร แก่เยาวชนทั่วไป และส่งไปฝึกยังต่างประเทศที่ให้ความร่วมมือ โดยขบวนการจะเป็นผู้จัด

หาทุนให้และเป็นผู้ประสาน เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนได้สนใจที่จะเข้าร่วมขบวนการทั้งนี้เพื่อจะได้มีโอกาสในการศึกษาต่อยังต่างประเทศ

3. การพยายามดึงเอาพรรคการเมืองฝ่ายค้านของประเทศมาเลเซีย เข้ามามีบทบาทในการต่อสู้ทางการเมืองร่วมด้วยกับขบวนการพูโล โดยดำเนินการเพื่อให้สมาชิกขบวนการพูโล เป็นบุคคล 2 สัญชาติ ซึ่งจะทำให้การต่อสู้ทางการเมืองเป็นปัญหา ระดับชาติขึ้น โดยพรรคฝ่ายค้านของมาเลเซียก็จะได้ประโยชน์ในการมีผู้สนับสนุนทางการเมืองมากขึ้นเช่นกัน

4. การสร้างความสัมพันธ์และติดต่อประสานขอรับการช่วยเหลือจาก ประเทศในโลกมุสลิมอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศที่ต้องการเป็นผู้นำในโลกมุสลิม และองค์การมุสลิมระหว่างประเทศ โดยอาศัยความเป็นพี่น้องมุสลิมด้วยกัน (muslim brotherhood) หรือการร่วมในอุดมการณ์ปฏิวัติอิสลามด้วยกัน

แนวทางสังคมจิตวิทยา มีดังต่อไปนี้

1. การใช้ความสอดคล้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆ ซึ่งมุ่งสร้างเงื่อนไขทางสังคมให้เกิดขึ้นขณะเดียวกันก็เข้าดำเนินการรณรงค์และเป็นแกนนำในการต่อสู้เรียกร้อง เช่น ต่อต้านการเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนชื่อ-สกุลที่ใช้ภาษาไทย การแต่งกายชุดฮิญาบ เป็นต้น
2. การพยายามสร้างแนวร่วม/มวลชนในพื้นที่ด้วยการใช้ความผูกพันทางเครือญาติ ตลอดจนโครงสร้างทางสังคม เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน เพื่อสร้างอิทธิพลในพื้นที่ นอกจากนี้ยังใช้วิธีหลอกลวงและโฆษณาชวนเชื่อด้วยเช่น จะได้รับเงินจำนวนมากจากการเรียกค่าคุ้มครอง จะมีอำนาจและอาวุธปืนใช้ มีที่ดินให้กับญาติพี่น้องในเขตป่าสงวน จะได้รับการศึกษาต่อในต่างประเทศ สามารถแต่งงานกับผู้หญิงสาวสวยได้อย่างเสรี เป็นต้น
3. การใช้สมาชิก/แนวร่วมสอดแทรกการต่อสู้เข้าไปในรูปของนักแสวงบุญหรือผู้เผยแพร่ศาสนา เนื่องจากวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ได้ผลคุ้มค่า เพราะชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความผูกพันในเรื่องของศาสนาอย่างแน่นแฟ้น

ยุทธวิธีในการต่อสู้

สำหรับรูปแบบของการต่อสู้ที่ปรากฏ ในลักษณะยุทธวิธีซึ่งเป็นกลยุทธ์ระดับ

พื้นฐานทั่วไป ขบวนการพูโลได้กำหนดแนวทางการต่อสู้ดังนี้

1. การกำหนดกลยุทธ์ในรูปแบบของสงครามปฏิวัติ ซึ่งมีลำดับขั้นตอน 3 ขั้นตอนอย่างชัดเจน คือ ช่วงชิง(บ่อนัก), รั้งตรง และรุกตอบโต้
2. การดำเนินการแบบสงครามกองโจร ซึ่งมีรูปแบบกลยุทธ์ในลักษณะการต่อสู้ระยะยาว(บืดเบี้ย) ไม่รบโดยตรง วิธีการของขบวนการพูโลที่ได้ระบุไว้ชัดเจน คือ

เมื่อศัตรูรุก	เราต้องถอย
เมื่อศัตรูอ่อนแอ	เราโจมตี
เมื่อศัตรูล่าถอย	เราตามล่า
เมื่อศัตรูเงียบ	เรารบกว
3. ใช้เทคนิคการก่อวินาศกรรม การก่อการร้ายในเมือง ได้แก่ การข่มขู่โจมตีหรือวางระเบิดสถานที่ราชการ การเผาโรงเรียน วางระเบิดสถานีรถไฟ ลอบยิงเจ้าหน้าที่ของรัฐ จับครูเรียกค่าไถ่ และการเรียกค่าคุ้มครองต่างๆ เป็นต้น
4. การบ่อนทำลาย ขบวนการพูโลจะพยายามสร้างสถานการณ์ฉาจลการประท้วงต่างๆ ให้มากที่สุด จากนั้นขบวนการจะอยู่เบื้องหลังทำให้เกิดการสับสนวุ่นวายและความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อลดศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐในการคุ้มครองประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ขบวนการจะหลีกเลี่ยงการทำลายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทยมุสลิมอย่างที่สุด ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดผลลบทางจิตวิทยาต่อขบวนการ

สรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขในการต่อสู้หรือการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และ โครงสร้าง

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า เงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนล่อแหลมต่อการเข้าร่วมหรือเป็นสมาชิกในขบวนการพูโล มีทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยาและการเมืองการปกครองรวมทั้งเงื่อนไขในการใช้กำลังทหาร ซึ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยภายในที่ทำให้การต่อสู้ของขบวนการพูโลเป็นการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ และเงื่อนไขด้านต่างๆ เหล่านี้มีหลายปัจจัย บางปัจจัยเป็นเงื่อนไขทำให้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของขบวนการพูโลด้วย นอกจากเงื่อนไขเหล่านี้ซึ่งเป็นปัจจัยภายในแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ได้แก่ การสนับสนุนจากต่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะ ที่ส่งผลให้การต่อสู้ของขบวนการพูโลคงอยู่ถึงทุกวันนี้

ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างและยุทธศาสตร์ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและยุทธศาสตร์ของขบวนการฟูโล สรุปรตามหัวข้อสมมุติฐานได้ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนจากต่างประเทศ

ปัจจัยการเมืองระหว่างประเทศได้แก่ การสนับสนุนจากประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่ประกาศตัวอย่างชัดเจนในการให้ที่พักพิงหลบซ่อน สะสมเสบียงอาวุธ ตลอดจนการให้สัญชาติมาเลเซีย (บุคคล 2 สัญชาติ) และการสนับสนุนด้านการเงิน การฝึกการก่อการร้าย จากประเทศอื่นๆ ในตะวันออกกลางและยุโรป เช่น สวีเดน ลิเบีย ซีเรีย เป็นต้น รวมทั้งองค์การและสมาคมในด้านศาสนาอิสลาม การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนี้ แม้ว่าจะอ้างถึงเหตุผลความสัมพันธ์ต่างๆ ก็ตาม โดยแท้จริงแล้วเป็นการช่วยเหลือขบวนการฟูโลซึ่งเป็นขบวนการที่ผิดกฎหมาย (องค์การใต้ดิน) ต่อต้านรัฐบาลประเทศไทย ฉะนั้น การดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนไม่ว่าโดยตรงหรืออ้อม และไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยหรือปกปิดก็ดี ถือได้ว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยทั้งสิ้น ผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

ปัจจุบันการช่วยเหลือสนับสนุนจากต่างประเทศนี้ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การต่อสู้ของขบวนการดำรงอยู่ได้จวบจนปัจจุบันนี้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยและเงื่อนไขในการต่อสู้ด้านอื่นๆ ได้ลดน้อยลงไปมาก บางเงื่อนไขแทบจะหมดสิ้นแล้วก็มี ทำให้ปัจจัยนี้จึงเป็นเงื่อนไขที่เด่นชัดขึ้นมาทุกที และดูเหมือนเป็นทางออกสุดท้ายของขบวนการฟูโลในการต่อสู้แย่งแย่งดินแดน

จากการวิเคราะห์พบว่า การปรับเปลี่ยนผู้นำจากนายตงกูบือรือ เป็น ดร. อารง มูเล็ง และการเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจากระบบการปกครองแบบสำนักเลขาธิการ เป็นระบบสภาชนาการปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงธรรมนูญขบวนการฟูโล พ.ศ. 2511 เป็นธรรมนูญฟูโล พ.ศ. 2533 ซึ่งทำให้ยุทธศาสตร์ของขบวนการฟูโลเปลี่ยนเป็นการเน้นนโยบายการเมืองและสังคมจิตวิทยามากกว่าการทหาร และโครงสร้างก็มีลักษณะฝ่ายการเมืองควบคุมการทหาร ทั้งนี้เกิดขึ้นจากการพยายามปรับเปลี่ยนเพื่อต้องการสนับสนุนจากต่างประเทศให้เป็นที่ยอมรับเป็นหลัก และเพื่อดำรงรักษาการสนับสนุนให้คงอยู่ต่อไป

การแก้ไขปัจจัยการสนับสนุนจากต่างประเทศที่เป็นเงื่อนไขนี้ ถือได้ว่ายากยิ่งกว่าปัจจัยอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลายๆ ประเทศ ทั้งประเทศเพื่อนบ้านคือ

มาเลเซีย ตลอดจนประเทศในโลกลมุสลิม เนื่องจากยังมีความไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ถูกต้อง รัฐจึงจำเป็นต้องใช้การดำเนินการทางการเมืองระหว่างประเทศให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

2. การปฏิบัติการทางทหาร

การปฏิบัติการทางทหารหรือการใช้กำลังเข้าทำการปราบปรามนี้ ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ดั้งเดิมที่ฝ่ายรัฐบาลใช้กับขบวนการพูโล แต่การใช้กำลังนี้ไม่ได้ยุติปัญหาการก่อการร้าย หรือเอาชนะหรือยุติขบวนการพูโลอย่างสิ้นเชิงได้ เปรียบเหมือนกับการเอาก้อนอิฐทับหญ้า เมื่อรากซึ่งหมายถึงอุดมการณ์ของขบวนการยังไม่หมดไป โอกาสที่จะเกิดความไม่สงบขึ้นก็ยังคงมีอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังเข้าปราบปรามก็ยังคงมีความจำเป็นต้องใช้ เพื่อลดอิทธิพลในพื้นที่ของขบวนการพูโลและเพื่อให้อำนาจรัฐได้เข้าไปทั่วทุกแห่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจุบันการใช้กำลังทางทหารหรือกองกำลังติดอาวุธเข้าปราบปรามมีหลักนิยมใหม่เพื่อไม่ให้กระทบต่อการต่อสู้ทางการเมือง โดยมีหลักปฏิบัติต่อการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบว่า ใช้กำลังตำรวจเป็นพื้นฐานในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบก่อน และถ้าหากกำลังตำรวจไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้จึงจะใช้กำลังติดอาวุธกึ่งทหารหรือทหารเป็นอันดับต่อไป และนอกจากนี้หากมีการใช้กำลังติดอาวุธแล้วจำเป็นต้องแบ่งแยกพื้นที่และใช้มาตรการต่างๆ ตามแต่ความรุนแรงของสถานการณ์ กล่าวสรุปคือการแยกมิตรแยกศัตรูให้ชัดเจนก่อนการใช้กำลังเข้าปราบปราม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติการทางการเมือง

การใช้กำลังทางทหารเข้าปราบปรามมีผลต่อการปรับยุทธศาสตร์ของขบวนการพูโลที่ต้องแปรสภาพจากกองกำลังติดอาวุธ(กองโจร) ไปเป็นแนวร่วมปฏิบัติการทางการเมืองในเมืองพื้นที่ราบและชุมชน ส่วนในทางยุทธวิธีการต่อสู้ขบวนการพูโลยังคงใช้ยุทธวิธีการรบแบบกองโจรต่อไป

3. การเมืองภายในประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา บัจจุบันทางการเมืองมีลักษณะเช่นเดียวกับสภาพของประเทศโลกที่สาม ที่มีความขัดแย้งภายในประเทศ และทำให้การเมืองของประเทศต้องไร้เสถียรภาพ สำหรับจุดอ่อนทางการเมืองทางการเมืองที่สำคัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ

-ประชาชนไม่มีส่วนร่วม หรือไม่สนใจในกระบวนการทางการเมือง

-การเมืองคือการที่มีอิทธิพลนอกโครงสร้างอย่างเป็นทางการของรัฐบาล ซึ่งมักจะดำเนินการในลักษณะคล้ายกับพรรคการเมือง เพื่อแสวงหาประโยชน์ให้เครือข่าย ชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา หรือบุคคลในภูมิภาคเดียวกัน

โดยสรุป ปัจจัยทางการเมืองที่ทำให้การเมืองไม่มีเสถียรภาพที่มั่นคง ประชาชนขาดความเชื่อถือและศรัทธา เป็นจุดอ่อนแหลมทางการเมืองที่ทำให้ขบวนการพหุโลสามารถนำมาใช้เป็นเงื่อนไขชักจูงประชาชนให้เป็นแนวร่วมหรือเข้าร่วมขบวนการได้ ลักษณะดังกล่าวอาจสรุปสาเหตุได้ดังนี้

-ลักษณะจำกัดของพื้นที่ภูมิศาสตร์ทำให้ประชาชนรวมตัวอยู่เป็นกลุ่มๆ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมีน้อย และอำนาจของรัฐบาลส่วนกลางในพื้นที่ห่างไกลมีน้อย

-เสถียรภาพของระบบการเมือง มักขึ้นอยู่กับผู้นำหลักทางการเมืองแต่ผู้เดียวและผู้นำมักไม่เต็มใจ ในการมอบอำนาจให้กับองค์กรและส่วนราชการต่างๆ ของรัฐ

-กลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะ มักจะเป็นผู้ควบคุมอำนาจรัฐ ซึ่งข้อนี้ขบวนการพหุโลมักกล่าวอ้างเสมอว่า ให้คนนอกศาสนา(อิสลาม)มาปกครองคนมุสลิม ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนา

-ความไม่มีเสถียรภาพอาจเกิดขึ้นจากข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มทางเศรษฐกิจ หรือกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มข้าราชการ หรือระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่รวมตัวกัน

-ทหารมักจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้งที่ดีที่สุดของประเทศ และมักจะมีอิทธิพลต่อการเมืองสูง บ่อยครั้งขบวนการพหุโลมักจะเรียกร้องต่อนานาชาติเพื่อต้องการระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์

-รัฐบาลมักจะไม่ยอมรับสภาพความจริง เมื่อมีการก่อความไม่สงบเกิดขึ้นจนกว่าการก่อความไม่สงบดังกล่าวจะเกิดอันตรายสูงขึ้นแล้ว จึงยอมรับสภาพความเป็นจริง

-ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเมืองจะขัดขวาง และจำกัดความเจริญเติบโตของระบบการค้าอย่างเสรี

การต่อสู้ทางการเมืองของขบวนการพหุโลพยายามทำให้ยึดเชื้อเพื่อหวังผลให้ชาวมุสลิมทั่วโลกเข้าใจผิดว่า เป็นการต่อสู้เพื่อให้พ้นจากการกดขี่ข่มเหงของชาวไทยพุทธ

ขบวนการพูโลได้พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้ชาติที่นับถือศาสนาอิสลามทั่วโลกเห็นอกเห็นใจ และให้การสนับสนุนในการปฏิบัติการก่อการร้ายต่างๆ ยุทธศาสตร์ที่ขบวนการพูโลนำมาใช้ ยังคงเป็นยุทธศาสตร์การก่อความไม่สงบแบบมวลชน(มี 3 ขั้นตอนทางยุทธศาสตร์)

การดำเนินการทางการเมืองของขบวนการพูโลได้ผลเป็นอย่างมากในช่วงปี 2511-2520 ซึ่งถือว่าเป็นจุดสุดยอดของขบวนการพูโล มีรุกรทางการเมืองต่อรัฐบาลไทย แต่หลังปี 2523 ซึ่งรัฐบาลได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ได้ใช้ยุทธศาสตร์รุกรทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การเมืองนำการทหารและนำมาใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ขบวนการพูโลต้องกลับไปรับทางการเมืองซึ่งขบวนการพูโลได้ปรับยุทธศาสตร์ไปตาม แนวนโยบายดังกล่าว เข้าอยู่ในขั้นที่ 1 ทางยุทธศาสตร์หรือขั้นช่วงชิงประชาชนไม่สามารถ กลับมารุกรทางยุทธศาสตร์ในขั้นที่ 2 ได้ สาเหตุสำคัญของคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2533 ก็คือ การปรับสภาพทางการเมืองของไทย ลดเงื่อนไขที่กล่าวข้างต้นให้มากที่สุด

นอกจากนี้การเปิดโอกาสในชาวไทยมุสลิม ได้มีโอกาสปกครองตนเองโดยชาวไทยมุสลิมด้วยกันมีมากขึ้น จะเห็นได้จากโครงการให้ข้าราชการมุสลิมมีส่วนมาปกครอง บริหารในภาคใต้มากขึ้น การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชนมีมากขึ้น การให้ ตำแหน่งสำคัญของทางการเมืองแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากขึ้น เช่น การให้ตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือ รัฐมนตรีว่าการหรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ, กระทรวงคมนาคม หรือ กระทรวงมหาดไทยก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเมืองภายใน ประเทศไม่มีนโยบายกีดกันหรือแบ่งแยกหรือมีความหวาดระแวงต่อความแตกต่างทางศาสนา แต่อย่างใด ทำให้ลดเงื่อนไขความไม่ชอบธรรมทางการเมืองภายในประเทศได้มาก การดำเนินการดังกล่าวในแง่หนึ่งคือ การรุกรทางการเมืองต่อขบวนการพูโลนั่นเอง ภาวะ การณ์เช่นนี้ ทำให้เกิดการถดถอยทางอุดมการณ์ของขบวนการพูโลมากขึ้น

การปรับเปลี่ยนนโยบายการเมืองภายในประเทศของไทย ทำให้ขบวนการ พูโล จำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์ตามที่กล่าวแล้ว ยังต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยหันมา เน้นทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้จากหลังที่ขบวนการพูโลต้องกลับไปรับทาง ยุทธศาสตร์ เกิดความแตกแยกขึ้นในระดับผู้นำของกลุ่มหรือการเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร ใหม่ ทำให้ทางการเมืองมีอำนาจมากกว่าในปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเรียกว่า ระบบสภาพัฒน์

และต่อมาปี 2533 ได้นำร่างธรรมนูญขบวนการพุโล พ.ศ.2533 ที่มีโครงสร้างการเมือง บังคับบัญชาการทหารอย่างชัดเจนมาใช้ ทำให้เกิดการแตกแยกอีกครั้งโดยทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายการทหารแยกจากกันเด็ดขาดไม่ขึ้นต่อกัน ไม่ใช่ธรรมนูญร่วมกัน โดยฝ่ายการทหาร กลับมาใช้ธรรมนูญขบวนการพุโลฉบับ พ.ศ.2511 ตามเดิม

4. หลักศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งความศรัทธา มีแบบแห่งการปฏิบัติอย่างชัดเจน แทบทุกๆ เรื่องในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิม มีความเข้มงวด มุสลิมต้องปฏิบัติตาม ทางศาสนาอย่างเคร่งครัด ขบวนการพุโลต้องการที่จะให้การต่อสู้ของขบวนการเป็นการต่อสู้ ในหนทางของพระเจ้า เป็นการต่อสู้ทางศาสนากับผู้นอกศาสนา แต่การกำหนดยุทธศาสตร์ นี้ไม่สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดนโยบายของชาติ ได้ให้สิทธิเสรีภาพใน การนับถือและประกอบกิจกรรมทางศาสนาอย่างอิสระเสรี ไม่มีการกีดกันและแบ่งแยกใน ทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีนโยบายศาสนูปถัมภ์ต่อศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกๆ ศาสนา ทำให้แนวร่วมที่เชื่อถือและศรัทธาขบวนการพุโลในแนว ทางนี้มีจำนวนน้อยลงมาก แทนไม่เป็นเงื่อนไขอีกต่อไป อีกทั้งชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ โดย พื้นฐานเป็นผู้รักสงบและยึดถือว่าแนวทางแห่งอิสลามก็คือแนวทางแห่งสันติภาพ

อย่างไรก็ดี สภาวะการณ์ทางศาสนาอิสลามของโลกได้แบ่งออกเป็น 2 แนว ทาง คือ นิกายซอฮ์กับนิกายสุหนี่ โดยแนวทางปฏิวัติอิสลามเป็นแนวทางของซอฮ์ซึ่งมี อิหร่านเป็นแกนนำ นิยมความรุนแรง และต้องการปกครองชนอิสลามด้วยศาสนาอย่างเบ็ด เสร็จ ได้แผ่ลัทธิมายังประเทศไทย ทำให้ชาวไทยมุสลิมในประเทศไทยซึ่งนิยมแนว ทางสุหนี่เกิดความวิตกว่าจะเกิดความรุนแรงทางศาสนาขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยให้ เสรีในการนับถือนิกายและศาสนาต่างๆ ดังนั้น นิกายซอฮ์จึงมีปรากฏให้เห็นอยู่บ้างแถบ จังหวัดสตูล และจากการที่แกนนำของซอฮ์ได้ถูกจับกุมในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ(คดี หมอติง) และถูกศาลได้ลงโทษจำคุกในเวลาต่อมา ทำให้มุสลิมนิกายซอฮ์ที่มีหัวรุนแรงเกิด ความไม่พอใจขึ้น ทำให้มีแนวโน้มที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แหล่ง ข่าวทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ตรวจสอบพบว่า โอกาสที่กลุ่มนิยมลัทธิซอฮ์จะเข้าร่วม ขบวนการก่อการร้ายพุโล(กลุ่มเก่า)สูงมาก ซึ่งสถานการณ์นี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้อง ติดตามการเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดต่อไป

เนื่องจากปัจจัยด้านศาสนาไม่มีอิทธิพลถึงขั้นเกิดความขัดแย้งทางศาสนา และขบวนการพุโลไม่สามารถที่จะใช้เป็นเงื่อนไขในการต่อสู้ได้ จากการวิเคราะห์ยังไม่มี ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า หลักการทางศาสนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์และโครงสร้างของขบวนการพุโล แต่อย่างไรก็ดี ปัจจัยทางศาสนายังคงมีผลต่อยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ของขบวนการพุโลในแง่ที่ขบวนการพุโลยังคงนำเอาความแตกต่างในการนับถือศาสนา ของชาวไทยในภาคใต้ เป็นข้อปลุกระดมให้เกิดการแตกแยกอยู่เสมอ

5. การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่ง เดิมข้าราชการที่ถูกย้ายหรือได้รับการแต่งตั้งเข้ามาปฏิบัติ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มักไม่ใช้คนในพื้นที่หรือไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ ขบวนการและประสิทธิภาพก็อยู่ในเกณฑ์ต่ำ การถูกย้ายมาปฏิบัติหน้าที่เหมือนเป็นการถูกลงโทษให้ มากปกครองชาวต่างชาติ

ด้วยเหตุเหล่านี้จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่สนองตอบต่อ นโยบายรัฐบาลกลับสร้างเงื่อนไขและสถานการณ์ให้เลวร้ายลงไปอีก เนื่องจากชาวไทยที่ นับถือศาสนาอิสลามมีความรู้สึกว่า อำนาจอธิปไตย และเจ้าหน้าที่บางคนไม่จริงจังและไม่ให้ความ เป็นธรรม

เงื่อนไขนี้ ทำให้ขบวนการพุโลสามารถนำมาขยายแนวร่วมได้มาก บาง ช่วงเมื่อเกิดเหตุการณ์เจ้าหน้าที่บ้านเมืองรังแกหรือฆ่าชาวไทยมุสลิมแล้ว เกิดแนวร่วมขึ้น มากมายมีการประท้วงและจลาจลเกิดขึ้น โดยมีขบวนการพุโลชักใยอยู่เบื้องหลัง จึงเรียก เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤดิเช่นนั้นว่า แนวร่วมมุกกลับ

สรุปแล้วการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผล กระทบต่อการต่อการขยายตัวหรือลดตัวของแนวร่วมได้ หากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐประพฤดิในแนวทางข่มเหงรังแก ทุจริตหรือเอารัดเอาเปรียบไม่ช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่แล้ว ก็เป็นการส่งเสริมเงื่อนไขเป็นแนวร่วมมุกกลับ ทำให้เป็นไปตามแนวทางการ ใช้ยุทธศาสตร์มวลชนของขบวนการพุโล ที่จะแสวงหาแนวร่วมให้มากที่สุด แต่ในทางตรงกันข้าม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของ ประชาชน และบริการช่วยเหลือประชาชนแล้ว ก็เป็นการลดเงื่อนไขของขบวนการพุโล ทำ

ให้การต่อสู้โดยยุทธศาสตร์มวลชนของขบวนการพูโลไม่ได้ผลเท่าที่ควรเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของโครงสร้าง จากการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ยังไม่ปรากฏว่า ผลจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทบต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของขบวนการพูโลที่ผ่านมาแต่อย่างใด

สรุปจากการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะของเชื้อชาติไม่ได้มีความแตกต่างกันชัดเจนตลอดจนประชาชนชาวไทยมุสลิมเป็นผู้มีความรักสงบเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้น ขบวนการพูโลจึงไม่สามารถที่ใช้อยุทธศาสตร์การก่อความไม่สงบแบบเชื้อชาติ(แบบดั้งเดิม)ได้ เช่นเดียวกับที่กลุ่มแบ่งแยกดินแดนอื่นๆ ใช้อยุทธวิธีนี้อยู่ สาเหตุที่ไม่สามารถใช้อยุทธวิธีนี้ได้เนื่องจากชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในประเทศไทยไม่ได้รวมตัวกันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เฉพาะเท่านั้น มีการกระจัดกระจายไปทั่วทุกภาคของประเทศไทยหลายกลุ่มได้แก่ มุสลิมชาติอาหรับ มุสลิมชนชาติอินเดีย มุสลิมชาติอินโดนีเซีย มุสลิมกัมพูชา และมุสลิมจีน เป็นต้น¹ และขณะเดียวกันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ไม่ได้มีแต่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเพียงเชื้อสายเดียว ยังมีเชื้อสายเปอร์เซีย อินเดีย และปากีสถาน รวมอยู่ด้วย มีการอยู่ปะปนกันไประหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม เกิดการผสมผสานหรือบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรมขึ้น จึงทำให้ขบวนการพูโลไม่สามารถก่อความไม่สงบโดยเงื่อนไขทางเชื้อชาติได้

ขบวนการพูโลจึงได้นำเอารูปแบบการก่อความไม่สงบ ลักษณะยุทธศาสตร์มวลชนมาใช้ ดังนั้น ยุทธวิธี กลยุทธ์จะเป็นไปในทางปฏิบัติการสงครามจิตวิทยาและสงครามกองโจร อันได้แก่ ชี้นำ ชักจูง ปลุกปั่น ปลุกกระตม หรืออ่อนท่าลายให้เกิดความแตกแยกกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม จนกระทั่งไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ต้องแบ่งแยกดินแดนไปในที่สุด โดยเงื่อนไขหลักกล่าวหาว่า ฝ่ายรัฐบาลกดขี่ข่มเหง เอารัดเอาเปรียบ

¹ดูรายละเอียดเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในประเทศไทยใน สิทธิชัย ไวยพูน, "แนวทางการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติในจังหวัดชายแดนภาคใต้," (วิทยานิพนธ์วิทยาลัยการศึกษาศรีนครราชสีมา, 2538), หน้า 15-17.

ไม่ให้ความเป็นธรรมต่อชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้เทคนิคของการก่อการร้ายในเมือง เพื่อแสดงอิทธิพลและลดความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล เป็นต้น

ในส่วนของการแสวงหาแนวร่วมจากต่างประเทศ ขบวนการพูโลใช้การเมืองระหว่างประเทศ และการที่ระบบการเมืองของไทยไม่เป็นประชาธิปไตยที่เอื้อประโยชน์ เป็นธรรมต่อชาวมุสลิมเป็นประเด็นเงื่อนไขหลักในการหาแนวร่วมจากต่างประเทศ กล่าวได้ว่าพูโลได้ เปิดยุทธการแย่งชิงประชาชนกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเป็นขั้นแรกของยุทธศาสตร์มวลชนในการก่อความไม่สงบ แนวทางการต่อสู้จะทำให้เป็นสงครามยืดเยื้อเพื่อให้เกิดเป็นสงครามปฏิวัติปลดปล่อยจากอาณานิคม เช่นเดียวกับนานาประเทศในโลกที่สามที่ต่อสู้กับลัทธิจักรวรรดินิยม ในขณะที่เดียวกันการประกาศตัวของขบวนการพูโลที่ยึดถือแนวทางประชาธิปไตยแบบประชาชนธิปไตย เป็นการแสวงจุดร่วมให้ได้รับการสนับสนุน เห็นอกเห็นใจจากนานาประเทศที่นิยมลัทธิประชาธิปไตย และประเทศโลกที่สามที่ต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยม เช่นกัน

นอกจากนี้ยังใช้เงื่อนไขทางด้านศาสนาแสวงหาแนวร่วม ขบวนการพูโลได้พยายามหิบบกการต่อสู้เป็นการต่อสู้ของศาสนา เป็นการต่อสู้ของพระเจ้ากับพวกนอกศาสนา (นอกศาสนาอิสลาม) ทั้งนี้เพื่อหาแนวร่วมจากในประเทศและนอกประเทศโดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย และกลุ่มประเทศในโลกอาหรับ

การพยายามสร้างภาพของขบวนการพูโลให้ปรากฏในระดับสากลระหว่างประเทศ และยกปัญหาขึ้นเป็นปัญหาระหว่างเชื้อชาติ แม้ในช่วงแรกจะประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับว่าเป็นขบวนการก่อการร้ายสากลอันดับที่ 5 ก็ตาม แต่ในระยะหลังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและปัญหาของขบวนการพูโลยังไม่ถือว่าอยู่ในระดับชาติแต่อย่างใด

การปรับยุทธศาสตร์แนวทางการต่อสู้ของขบวนการพูโล มักจะมีขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจากต่างประเทศเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในด้านโครงสร้างและระบบบริหาร อันได้แก่ โครงสร้างทางฝ่ายการเมืองและฝ่ายกองกำลัง ระบบบริหารแบบเลขาธิการหรือแบบสภาผู้นำ หรือสภาบัญชาการ เป็นต้น ส่วนการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การต่อสู้ยังต่อสู้ทั้งสองแนวทางตามยุทธศาสตร์มวลชนคือ ด้านการเมืองและการทหาร ซึ่งปัจจุบันขบวนการพูโลได้เน้นหนักให้ความสำคัญงานด้านการเมืองมากกว่าด้านการใช้กำลังติดอาวุธ สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายรุดทางการเมืองและการทหารอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จาก บทที่ 1 ถึง บทที่ 5 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้ทราบและเข้าใจถึงขบวนการฟูโล ทั้งในแง่ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ และปัจจัยอันเป็นเงื่อนไขในการต่อสู้ ได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น จึงขอเสนอแนะแนวทางบางประการในการต่อสู้เพื่อยุติขบวนการฟูโลในระดับ 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับนโยบายหรือมหภาค (Macro)

- การกำหนดนโยบายที่จะนำไปใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องมีลักษณะเป็นการนำไปใช้เฉพาะแห่ง และผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจปัญหาและลักษณะของภาคการร้ายอย่างแท้จริง เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กล่าวคือ ต้องเข้าใจองค์แห่งความรู้ (intelligence) อย่างชัดเจนและถูกต้อง จึงจะสามารถกำหนดนโยบายในการต่อสู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ผู้กำหนดนโยบายหรือรัฐบาลต้องมีทัศนะว่าสมาชิกของขบวนการฟูโลไม่ใช่ข้าศึก หรือศัตรู แต่เป็นคนไทยที่หลงผิด ดังนั้น การปฏิบัติจะต้องดำเนินการในลักษณะแพทย์ที่รักษาอวัยวะของเรา ที่ติดเชื้อโรคแห่งความหลงผิดตามอุดมการณ์ขบวนการฟูโล และการรักษาจะต้องเป็นไปตามอาการของโรค การตัดอวัยวะทิ้งซึ่งเปรียบเหมือนการปราบปรามด้วยการใช้กำลังจะใช้เฉพาะโรคร้ายนี้รุนแรง จนถึงขั้นต้องสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิตเท่านั้น ด้วยทัศนะนี้ ทำให้ต้องมีกำหนดนโยบายที่เรียกว่า นโยบายบูรณาการหรือการผสมผสานทางสังคมและวัฒนธรรม (integration policy) โดยให้มีการผสมผสานกันทั้ง ทางการเมืองโดยให้อีกาสทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าเทียมกันไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดก็ตาม ส่วนทางสังคมวัฒนธรรมโดยให้ชาวไทยมุสลิมยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้และอยู่ร่วมกับชาวไทยพุทธบนพื้นฐานของความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมประเพณีได้ สำหรับทางเศรษฐกิจเปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองตามหลักการของศาสนาได้

- ยุทธศาสตร์ในการต่อสู้จำเป็นต้องใช้ "ระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ" (total defense) ในการรวบรวมสรรพกำลังของทุกหน่วยงานเข้าดำเนินการร่วมกันแก้ไขอย่างประสานสอดคล้อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานสอดคล้องและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของขบวนการที่ถูกต้องและเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติต่อขบวนการต่างๆ

ได้ถูกต้องทุกด้าน ไม่ว่าจะภัยคุกคามทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองหรือการทหาร

- ยุทธศาสตร์พัฒนา (development strategy) จำเป็นต้องใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจัดหรือลดเงื่อนไขเหตุปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยาให้มากที่สุดและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้หลักการ (scientific methods) และการมีส่วนร่วม (participation) เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่ให้ได้ ทั้งนี้ ต้องพยายามดำเนินการให้เกิดความสมดุลระหว่าง "การพัฒนาและการอนุรักษ์"

- การดำเนินการทางการเมืองระหว่างประเทศ (international politics) จำเป็นอย่างยิ่งต้องสร้างความเข้าใจกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มโลกมุสลิม หรือองค์การทางศาสนาต่างๆ ยุติการช่วยเหลือสนับสนุนขบวนการพูโลซึ่งเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศ

- นโยบายรุกทางการเมืองนำและการทหารตามจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นที่นับถือศาสนาอิสลาม โต๊ะครูหรือผู้ที่ทำการสอนศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการพลิกผันของสถานการณ์

2. ระดับปฏิบัติหรือจุลภาค (Micro)

- การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกระดับจะต้องใช้งานมวลชนเป็นหลักในการเข้าหาประชาชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เปลี่ยนความคิดที่เป็นศัตรูให้เป็นมิตรให้ได้ สร้างความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ ปลุกฝังจิตสำนึกว่าเขาเหล่านั้นก็คือ คนไทยที่มีสิทธิ์ เสรีภาพ ทัดเทียมกับคนไทยที่นับถือศาสนาอื่นๆ เช่นกัน มิใช่ชนกลุ่มน้อยของประเทศ

- ต้องแยกประชาชนออกจากแนวร่วมหรือกองกำลังของขบวนการพูโลอย่างชัดเจน พร้อมทั้งแยกพื้นที่ปฏิบัติการตามมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ ก่อนดำเนินการป้องกันปราบปรามการก่อความไม่สงบในทุกพื้นที่ มิฉะนั้นอาจทำให้สถานการณ์กลับเป็นรองยิ่งปราบยิ่งโดได้

- ข้าราชการที่จะปฏิบัติราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องพิจารณาถึงบุคคลที่เหมาะสม มีความซื่อสัตย์สุจริต รักความยุติธรรม มีความจริงใจ รักความก้าวหน้า เสียสละ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรมีความรู้ในภาษามลายู และเข้าใจขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประจำถิ่นเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังจะต้องมีความเข้าใจในราย-

ละเยียดต่างๆ ของนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะปฏิบัติในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อ
ป้องกันไม่ให้เกิดแนวร่วมมกกลับ

- เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประเมินสถานการณ์ตลอดเวลา ถือเป็นภารกิจหลัก
ซึ่งมี 4 ขั้นตอนที่สำคัญคือ การรายงานการก่อการร้ายโดยสมบูรณ์, การเก็บรักษาเอกสาร
ให้เป็นระบบ, การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้และ
ความรุนแรงของสถานการณ์ และการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารและประสานงานระหว่างหน่วย
ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนและหาแนวทางป้องกันร่วมกัน

โดยสรุปแล้วการกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะเอาชนะขบวนการพูโลที่แท้จริงก็คือ การ
ที่ฝ่ายรัฐบาลสามารถเอาชนะอุดมการณ์และแนวความคิดของขบวนการพูโลได้โดยลดเงื่อนไข
ปัจจัยแห่งการล่อแหลมต่างๆ และสร้างความเข้าใจขึ้นในหมู่ประชาชนชาวไทยมุสลิมจนได้
มาซึ่งมวลชน(ประชาชน) เหล่านั้น มาเป็นฝ่ายรัฐบาลมากที่สุด และการกำหนดยุทธศาสตร์
ที่จะทำให้ขบวนการพูโลไม่สามารถต่อสู้ได้อย่างสิ้นเชิง จำเป็นต้องดำเนินการเมือง
ระหว่างประเทศร่วมไปด้วย การดำเนินการเมืองระหว่างประเทศนี้ก็เพื่อให้ต่าง
ประเทศยุติการสนับสนุนขบวนการพูโลทุกอย่าง หากสามารถดำเนินการได้แล้วก็จะเบียด
วิธีที่จะเอาชนะขบวนการพูโลได้อย่างเด็ดขาด ส่วนการใช้กำลังเข้าปราบปรามขบวนการ
พูโลนั้นเป็นเพียงงานด้านการสนับสนุนที่จะกดดันป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเกิดขึ้นเท่านั้น
ไม่ใช่เป็นชัยชนะเด็ดขาดแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังเข้าปราบปรามก็ยังคง
จำเป็นที่ต้องใช้อยู่ตราบเท่าที่ยังมีกองกำลังติดอาวุธของขบวนการพูโล(กองโจร)

อย่างไรก็ดี การต่อสู้ของขบวนการพูโลเป็นการต่อสู้ทางการเมือง จึงไม่ใช่ปัญหา
ที่ง่าย ไม่ว่าในการศึกษาทำความเข้าใจหรือดำเนินการแก้ไขก็ตาม ทั้งนี้เพราะบุคคลผู้ที่
เป็นผู้ก่อการร้ายในสายตาของกลุ่มบุคคลหนึ่ง อาจเป็นวีรบุรุษในสายตาของกลุ่มบุคคลอีก
กลุ่มหนึ่งก็ได้ ปัจจัยหนึ่งที่จัดเป็นรากเงาของปัญหาดังกล่าวคือ ความไม่เป็นธรรมด้านต่างๆ
ในสังคม การขาดความเสมอภาค และการกดขี่ทางการเมืองการปกครอง ด้วยเหตุนี้ ผู้ปกครองรัฐ
และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะปัจจัยที่กระตุ้นหรือลดการก่อการร้าย
ผู้ปกครองรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นเสียสละเพื่อชาติและประชาชน
ด้วยความรู้ความสามารถ ซึ่งจะสามารถช่วยลดช่องว่างทางสังคม และเกื้อกูลในการ
สร้างความเสมอภาค และส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างสำคัญยิ่ง จิตสำนึกของ

เจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าระดับใดต้องถือว่าคนไทยทุกๆ คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคนไทยที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยด้วยกัน ไม่ว่านับถือศาสนาใด มีเชื้อชาติเช่นใด ก็คือ คนไทยเหมือนกันหมด ตั้งแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงรับสั่งไว้ว่า "ทำไมเขาต้องแบ่งด้วยว่า เรานี้ดีแม้กระทั่งกับคนอิสลาม ทุกคนเป็นคนไทยเหมือนกันหมด"² เช่นเดียวกันกับโคลงที่ว่า

อิสลาม, พราหมณ์, คริสต์, แท้	คือไทย
ร่วมแผ่นดินเดียวกัน	ขณะนี้
ร่วมกษัตริย์ฉัตรชัย	เพชฌัญช์ สุขแล
ร่วมชะตากรรมลี	หลักได้ใจนหนอ

และการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชน ไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องเป็นธรรมต่อทุกๆ คน และต้องเสมอภาคกัน จนเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือและศรัทธาจากประชาชนเช่นกัน ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงให้โอวาทแก่เจ้าเมืองในสมัยรัชกาลที่ 5 ความว่า

. . . เจ้าคุณ อำนาจอยู่ที่ราษฎรเชื่อถือ ไม่ใช่อยู่ที่พระแสงราชศัตรา จะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ถ้าเจ้าคุณทำให้ราษฎรเชื่อถือด้วยความศรัทธาแล้ว ไม่มีใครถอดเจ้าคุณได้แม้ในหลวง เพราะท่านก็ทรงปรารถนาให้ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขเช่นเดียวกัน . . .

จึงจะทำให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีความแตกแยก อยู่ด้วยกัน ความด้วยความปรองดอง เกิดสันติสุขขึ้นอย่างถาวรต่อไป

²ปรากฏในคำถวายพระพรชัยมงคลของ พลอากาศเอก หะริน หงสกุล ประธานรัฐสภา ในการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2524